

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TARNAVA MICA

INSERATE

Conform regulamen. de a-
plicare a tarifului comer-
cial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foile înscrise în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 250 Lei
Pe 6 luni . . . 150 Lei
Pentru străinătate 750 L i**Foile bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă**

Raiu de taină

(+) Când se apucase Irod cel Mare — cu optsprezece ani înainte de nașterea Mântuitorului — să împodobească Templul din Ierusalim, nici prin minte nu i-a trecut că acele podoabe și scumpeturi vor încânta pruncia Maicii lui Mesia, și-i vor înălța inima spre slăvile din cari se va pogori în preacuratul ei sân Așteptatul Neamurilor. Și cu toate acestea așa a fost: Sfânta fiică a lui Ioachim și a Anei în cuprinsul acestei biserici ca'n povești, și în așezământul de învățătură din umbra ei, și-a petrecut cei mai frumoși, și mai bogați în haruri, ani ai copilăriei sale. În atmosfera acestor lăcașuri închinat Ziditorului a toate s'a obișnuit dânsa să prindă șoapteie Spiritului ce-i grăia din cetania Scripturilor, din cântarea Psalmilor, din ștutul bătrânilor și din toate îndeletnicirile rânduite de legea casei aceleia. Pe îndelete, dar tot mai lămurit, inima ei a devenit colț de raiu, tănuț ochilor muritorilor, dar destăinuit privirilor Treimeii celei de o ființă și nedespărțite, dintru carea nu peste mult avea să se desprindă Fiul cel mai 'nainte de veci, ca să se coboare și să ia, din Pururea Fecioara, trup după chipul și asemănarea robului păcătos.

Cum treceau la Ierusalim zilele Fecioarei din Nazaret? După o predanie cucernică, ea însași ar fi spus, multe veacuri mai târziu, unei sfinte — pe nume: Sf. Elisaveta de Thüringia — c'ar fi trecut, în rugăciune fierbinte. Iar dorurile pe cari le-ar fi descoperit Tatălui ceresc tot acel răstimp, acestea ar fi fost: s'o îmbogățiască ceriul în smerenie, răbdare și bunătate, și să-i modeleze inima de așa, încât să nu iubească și nici să nu urască decât numai ceea ce iubește și urăște Dumnezeu, între timp cerând tăria de a iubi pe deaproapele și milă de sus pentru poporul său și pentru măreața lui biserică, apoi pace și belșug pentru Orașul Sfânt și pentru toți cei cărora le era dragă Cetatea Domnului. Însfârșit dorul care copleșea toate celelalte doruri: s'ajungă și ea zilele venirii lui Mesia și să poată fi slujnica Celei ce va avea fericirea să fie maica Mântuitorului! Aceste gânduri îi luminau și-i încălziau zilele și nopțile copilăriei și ale tinereței, străbătându-i ființa întreagă cu mireasma lor mai presus de fire, priveliște făcându-o ceriului și pământului.

Binecuvântați ani au fost anii trăiți de Precurata în Templul ierusalimitean! Nici părinții cari au închinat-o acolo Domnului n'au avut pricină de căință că și-au îndepărtat odrasla de lăogă ei, nici bătrânii dascăli ai Legii celei Vechi n'a trebuit să regrete zădărnicia ostenelelor lor dascălești: Maria s'a dovedit grădina cerească, scăldată în ploale de haruri, cu rod înmuit. — Neamurile toate o preamăsesc prin veacuri!

Școala de misionare

de Pr. Octavian Popa

Vom avea un nou soi de școală: Școala de misionare din Brașov. După mulțimea cereri de înscriere — aproape 200 — se vede, că apelul a prins. Aproape 200 de fete, absolvente ale cursului primar, doresc să ajungă funcționare pe — gratis. Vom avea o nouă experiență, continuare a operei începute pe alt plan de regretatul Nic. Iorga la Vălenii de munte. Ce rezultat a dat Școala dela Vălenii, nu știu. Ce rezultat va da Școala dela Brașov, vom vedea. Un lucru e sigur: Toate, sau aproape toate candidatele vor pleca de acasă cu gândul, că ele devin acuma domnișoare și vor ajunge doamne! Școala va trebui dela început să le scoată din cap acest gând.

Ceeace mă face să mă ocup cu această Școală, e prospectul publicat în ziare, în care se arăta, ce urmărește noul tip de școală. Mi-a fost bătător la ochi un punct și am așteptat, ca să văd, cum Biserica prin Arhieriei săi și prin s. Sinod vor lua poziție față de acest punct din program. Dar văd, că până acuma Biserica și organele sale nu s'au sesizat. Sau poate nu am urmărit eu cu destulă atenție?

E vorba, că misionarele vor primi între alte multe și o astfel de instrucție, încât să poată cunoaște și deosebi ușor o învățătură sectară și să o poată combate pe loc. Se vor deprinde în Școală cu cetirea și explicația S. Scripturi și cu căutarea textelor, încât să fie în stare a combate sectele imediat.

Cine a avut de lucru cu sectari, știe cât de greu se poate discuta cu ei. Fiind odată la misiuni într'o parohie cu regretatul canonic Coltor, m'a întrebat, că oare sunt sectari în comuna aceea? Și vorbind despre sectari, mi-a spus, cum a ajuns cu prilejul unor misiuni, să ia contact cu sectarii adunați chiar în timpul acela în comuna respectivă. Mi-a spus de greutățile de a discuta cu ei și de neputința de a-i putea capacita, pentru că sectarii nu sunt numai buni cunoscători ai unor texte, ci sunt și încăpăținați.

Acum să ne întoarcem la candidatele Școalei dela Brașov: Ce cultură teologică pot să-și câștige în doi ani absolventele cursului primar?

Dacă un Coltor a avut dificultăți, — nici nu pomenesc de greutățile, ce l-am avut eu, care nu am pretenții să mă aseamăn cu Coltor și cu puterea lui de a cuceri și convinge, — ce ar putea face biete misionare? Vor putea ele să cunoască dogmele principale ale Bisericii, pentru că să poată deosebi ușor, unde e dogmă și unde e erezie? Vor putea ele să cunoască argumentele pentru dovedirea, că avem de a face cu o învățătură revelată, sau cu una ticluită de oameni?

Vor putea ele să găsiască „pe loc“ argumentele, cu cari să combată în mod eficace erezia? Pentru că să nu trecem cu vederea, că amândouă Bisericile românești au la temelie lor dogme. nu păreri personale, cum au protestanții. Să nu ne facem iluzii! Să nu ne închipuim, că absolventele de curs primar după doi ani de Școală misionară, vor ieși de aici ca teologi ortodocși, sau uniți. Ne, sutor, ultra crepidam!

Să ținem seamă de cuvintele Apostolului neamurilor: „Și pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică: întâi apostoli, al doilea profeți, al treilea învățători...“ (I. Cor. 12, 28) și să-i lăsăm pe aceștia să susțină dogmele și să combată ereziile, „iar muierile voastre în biserică să tacă... căci urât lucru este să grăiască muierile în biserică“, zice mai departe acelaș mare Apostol (I Cor. 14, 35). E adevărat, că Biserica ortodoxă admite înscrierea femeilor la facultățile teologice și le admite și ca profesoare de religie, dar între acestea și candidatele Școalei dela Brașov e totuși o mare deosebire.

Da! Să se dea absolventelor Școalei de misionare și încredințarea, de a stirci, unde sunt, unde se adună și ce practică în adunări sectarii și acestea să le aducă la cunoștința preotului. Atât și nimic mai mult în direcția aceasta! Încă odată: Ne, sutor, ultra crepidam!

Completarea capitolului lugojan s'a făcut sărbătorește Dumineca trecută. Ceremonia s'a desfășurat în Catedrala Episcopescă la sfârșitul sf. liturgii slujite de Preasf. Ioan Bălan în sobor de preoți. Răspunsurile corale le-a dat corul „Lyra“ condus de pâr. Ioan Bacău. Biserica a fost arhiplină.

După ce a elogiat activitatea desfășurată de cei doi Părinți Canonici trecuți la pensie în urma atingerii limitei de vârstă — pâr. Ioan Ienea și pâr. Iosif Popa — înaltul ierarh ridicând la treapta canoniciei două forțe tinere, — pe pâr. Ștefan Bălan și pe pâr. Ioan Ploscariu — a avut entusiaste cuvinte de laudă pentru tinerețe, arătând cu exemple grăitoare cum în decursul vremii au fost chemate elementele tinere să-și dea contribuția la promovarea binelui obșteșc și a intereselor sf. Biserici. — În cele ce urmează dăm câteva date biografice, privitor la noii capitolariști lugojeni:

1. Pâr. Ștefan Bălan este abia în al 39-lea an al vieții, fiind de naștere din Teiuș. Studiile primare și le-a făcut la Teiuș, iar cele secundare și Academia de Teologie la Blaj. După un an ca dactilograf la Episcopie, este trimis de P. S. Sa de fericită pomenire Dr.

Alexandru Nicolescu la Strasbourg. La facultatea de teologie în Strasbourg și-a făcut completarea studiilor teologice, luând licența în teologie și dând admisibilitate la doctorat. Teza pentru obținerea titlului de doctor în teologie și-a lucrat-o în materie românească: *Vieața, opera, doctrina și sufletul Episcopului Petru Pavel Aron*, care din vitregia vremilor n'a putut fi tipărită.

Ca paroh și protopop la Deva, (1940), după ce fusese admin. paroh. la Peștenița, secretar episcopesc, notar consistorial și preot deservent la capela „I. Boroș” din cimitirul unit lugojan, a continuat opera antecesorilor, amplificând sistemul de pastorație după cerințele sufletesti ale credincioșilor. Sub păstoriarea părintelui protopop Bălan a luat ființă o vieață nouă pe baze bine determinate, prin slujbe regulate zilnice, prin introducerea spovedaniei lunare de prima Vinere.

Realizări: disciplină în cler, colportaj cu preoții districtuali răspândind nu mai puțin de 350 ex. Noul Testament, cărți de rugăciuni, de pietate, culturale și altele. Ziarele creștine au fost recomandate la credincioși și a recrutat mulți abonați. Colectele pentru operele Diecezane au câștigat teren, tractul Deva și indeosebi parohia Deva a fost citate în foaia diecezană „Sionul Românesc”.

2. Păr. *Ioan Ploscaru*, născut la 19 Noiembrie 1911 în comuna Frata, jud. Cluj; a făcut liceul și teologia la Blaj, hirotonit la 17 Septembrie 1933, cu această dată este numit ca preot II la Brașov și profesor de religie la școlile secundare de acolo. Aici păstorește până în 1935 când este trimis în Secuime la Ocland, jud. Odorheiu, unde condițiunile fiind cu adevărat misionare nu puteau trăi decât preoții celibi. În 1935—36 a zidit bisericile din Ocland și Crăciunel. De aici a fost trimis pentru studii superioare teologice la Universitatea din Strasbourg și la Institutul Catolic din Paris. Cerut de Preasfințitul Ioan, a trecut în Dieceza de Lugoj, unde a fost numit vicenotar consistorial și secretar Episcopesc. Activitatea-i misionară din tot timpul este bine cunoscută clerului și poporului dreptcredincios din dieceza Lugojului.

Ajute-le Cel de sus să facă cinste și noiei trepte ierarhice la care au fost ridicați!

Ceva despre Petru Movilă

Revista lunară de teologie neunită dela Sibiu dedică un număr Mitropolitului Petru Movilă al Kievului. Acest descendent din os de Domn al Moldovei, călugărit, spune-se, din cauza unei tinere poloneze care nu s'a căsătorit cu el fiindcă era catolică, a urcat repede treptele ierarhice.

S'a ocupat intens de teologie, și mai ales de problema unirii bisericilor. Spre a prezenta figura lui Petru Movilă voi cita aprecierile foarte juste făcute de d. *Onisfor Ghibu* profesor universitar, diacon ortodox, hirotonit de I. P. S. Patriarh Nicodim Munteanu. Citez aprecierile unei simități a bisericii neunite, teoretician al ideologiei „Frăției Ortodoxe Române”. Nu vreau să fac aprecieri personale, ca nu cumva să fiu acuzat de eventuală lipsă de obiectivitate. Și cred că nu se poate supăra nimeni de faptul că la un praznic al bisericii neunite — aniversarea tricentenarului sinodului dela Iași — o revistă unită citează părerile unui cleric ortodox, care în acelaș timp e și membru corespondent al Academiei Române și poligraf.

Cu prilejul întemeierii Facultății de Teologie din Chișinău, d. Onisfor Ghibu spunea printre altele:

— „Idea pe care o urmărește I. P. S. Sa (Patriarhul Miron Cristea), de a se apropia de marea Biserică a fraților noștri latini, este o idee pe care o aplaud din toată inima și căreia îi doresc izbândă. Aș dori însă ca această idee să nu fie expusă numai ocazional, ci ca să călăuzească și pașii tinerilor dela Facultatea din Chișinău, care trebuie să devină un organ de expresiune a aceluși mare teolog ortodox, al cărui nume îl poartă Facultatea. Căci Facultatea poartă numele Mitropolitului Petru Movilă și Petru Movilă a fost un mare luptător pentru refacerea unității creștine sfășiate la anul 1054, prin Marea Schismă... Dacă din punct de vedere al culturii naționale și al civilizației

umane, Chișinăul trebuie să devină un centru al Latinității — în ce privește Facultatea de Teologie, el trebuie să devină un centru religios, care să reconcilieze Apusul cu Răsăritul —”. (*Prolegomena la o educație românească*, București, Cultura Românească, 1941, p. 443).

În articolul: „Între pravoslavie și creștinism” — publicat în *Cuvântul* (1925, Nr. 311) și în *România Nouă* (1925, Nr. 133), tot d. Onisfor Ghibu se ocupa de teologia lui Petru Movilă. Iată ce spune:

— „În adevăr, merituosul Mitropolit al Kievului n'a fost un — „ortodox” — în sensul curent al cuvântului. Cunoșcerea lui *Mărturisire ortodoxă* nu este o carte ortodoxă, ci ea este o carte creștinească în cel mai larg și generos înțeles al cuvântului. Scopul urmărit de Movilă cu alcătuirea cărții n'a fost acela de a stabili învățătura vechii biserici din Orient, ci a fost acela de a da în mâna Rușilor, cari pluteau în mrejele unei religii lipsite de orice norme fixe, mărturisirea dreaptă a credinței creștine. Originalul cărții lui era, tocmai pentru aceea, intitulat: *Arătarea credinței rusești*. Grecii preocupați de ambiția de a fi ei magistrii situației religioase i-au zis: *Ortodoxa mărturisire a Grecilor*. Iar sinodul dela Iași, ridicându-se și peste considerațiile naționale și peste cele geografice, i-a zis: *Mărturisirea dreptei credințe a catoliceștii și apostoleștii Bisericii a lui Hristos*, cu care titlu o iscălire toți cei patru arhi ai Orientului. În întreaga carte nicăiri nu se ia atitudine împotriva Bisericii Apusene, căci cartea nu era socotită ca mărturisirea de credință a unei Biserici locale, ci a întregii Biserici creștine. Nicăiri nu întâlnim o aluzie împotriva Romei — care ar fi *altă* Biserică — și nici vreo considerație deosebită pentru Constantinopol, care ar simboliza — „Marea Biserică”. — (*Idem*, p. 821).

Episcopul neunit *Ghenadie Enăceanu*, autorul unei bune monografii a Mitropolitului Petru Movilă, citează din Mitropo-

FOIȚA „UNIRII”

Spiritul Blajului

2) de Radu Brateș

Mai mult decât această mărturisire de credință, ruptă dintre pagini autobiografice, merită să amintim acel „Cuvânt la inaugurarea Asociațiunii” (1861), în care dragostea sa pentru limba românească a căpătat expresie de imn: „Însă din toate aceste ruine, providența ne-a conservat încă, în aceste dureri cumplite, un tezaur neprețuit, care nu ni l-a putut răpi nici sabia învingătorului, nici cruzimea tiranului care domnea peste corpurile noastre, nici puterea fizică, nici politica infernală; un tezaur născut cu noi dela țâțele maicii noastre, dulce ca sărutările măicuțelor când ne aplecau la sânul lor, tezaur mai scump decât viața, tezaur pe care dacă l-am fi pierdut, de l-am pierde, dacă vom suferi vreodată ca cineva cu puterea sau cu înșelăciunea, ori cu momeli să-l răpească din mâinile noastre — atunci mai bine să ne înghițim pământul de vii, pentru ca să ne adunăm la părinții noștri cu acea mângăiere că n'am rădat cea mai scumpă ereditate, fără de care

n'am fi demni a ne mai numi fiii lor: *limba românească!*”¹⁾

Același spirit se putea întâlni și la elevii și dascălii Blajului sau la umilii preoți de sat, care, toți, credeau în destinul mare al sângelui nostru roman și arătau interes cunoștințelor de istorie sau formelor latine ale limbii românești.

7. Sufletul Blajului cunoaște și *attitudinea superioară de a pune la o parte toate interesele particulare, chiar îndreptățite, când e vorba de cauza națională*; de a trece peste orice resentimente, și a se găsi acolo, unde se află toate forțele națiunii. Sunt numeroase dovezile. În această privință este concludent gestul de mare înălțime morală al lui Simion Bărnuțiu din adunarea dela Blaj, Duminecă, 14 Mai 1848. Unul din membrii adunării a ridicat cuvântul cerând să fie puși în „dirigătorile” lor protopopii și profesorii (între care era și Simion Bărnuțiu) scoși de episcopul Leményi. Episcopul era prezent. Simion Bărnuțiu era adoratul mulțimii. Avea un bun prilej de răzbunare. Dar Simion Bărnuțiu a restabilit cadrul (discuțiilor: „...acum toț Românul adevărat are să pună la o parte toate cauzele și interesele private, și să stea toți de cauza națională, până o vor scoate la

1) T. Cipariu, *Cuvântu la inaugurarea Asociațiunii*. Ed. II. Pp. 6-7. Blastu 1862.

cale”. Și mai notează cronicarul: „Observațiunea lui Bărnuțiu o aprobă toată adunarea”.

8. Suntem obișnuiți să trecem ușor peste *momentele de mare înfrățire românească, peste orice deosebiri confesionale și neînțelegeri efemere*, deși acestea ar trebui să le pomenim încontinuu și să le predicăm tuturor. Căci ele sunt punctele cele mai luminoase din viața Românilor ardeleni și ne indică drumul pe care trebuie să apucăm fără ezitare. Iar tineretul trebuie să le cunoască și să-și formeze sufletul după învățămintele lor.

Amintesc pe cele mai importante, pentru a arăta, că în momentele hotăritoare, cele două biserici românești au știut să se înțeleagă și că înțelegerea lor a avut efecte binefăcătoare pentru neamul românesc.

9. În această ordine de idei, trebuie să relevăm vestita petițiune din 1791, semnată și înaintată împăratului Leopold II de cei doi episcopi conducători ai poporului românesc din Transilvania: Ioan Bob, *unit*, și Gherasim Adamovici, *ortodox*, cunoscută sub numele de *Supplex Libellus Valachorum*.

Era în pericol sufletul neamului. Episcopii, căpeteniile firești ale poporului românesc din Ardeal, trebuiau să vegheze, să sesizeze starea generală de spirit și să dea curs îndemnurilor de unire, în fața primejdiei co-

2) Al. Papiu Ilarianu: *Istoria Românilor* II, 216.

titul Isaia al Kievului (tot neunit) afirmația următoare:

— „Mitropolitul de Kiev Petru Movilă a căzut acum dela credința creștină și-i binecuvântat Mitropolitul Petru Movilă de către Papa dela Roma, acum în postul cel mare de patriarh, ca să fie patriarh al legii creștine“ (Petru Movilă. București, p. 167).

Mitropolitul *Isaia al Kievului*, antecesorul lui Petru Movilă, a spus cele de mai sus în 1633. Comentând pe Isaia al Kievului, d. Onisifor Ghibu afirmă că — „Din aceste rânduri putem înțelege că dacă Movilă n'ar fi fost legat politiceste de Rusia, el ar fi tras și ultimele consecințe practice ale credinții sale în unitatea Bisericii lui Hristos și s'ar fi făcut patriarh ortodox creștin în legătură și cu cel dela Roma, în cea mai intimă convingere că aceasta este adevărata ortodoxie“. (idem, p. 823).

În celebra publicație catolică — *Orientalia Christiana* — s'a tipărit în latinește Mărturisirea lui Petru Movilă. În studiul introductiv — destul de vast — se găsesc multe lucruri extrem de importante despre concepția religioasă a acestui ierarh. Cronicarul polon I. Jerlicz îl numește „luptător ager pentru unitatea bisericii lui Dumnezeu“. — Dar nu vreau să citez autori catolici, ci numai neuniți, spre a demonstra că și în biserică neunită, Petru Movilă e privit adesea ca militant al unirii.

Având ocazia de a discuta adesea cu teologi neuniți, am constatat că și ei sunt convinși de acest adevăr. În preajma examenului oral de doctorat am avut ocazia să constat că și d. Ioan G. Savin, profesor de apologetică la București, e convins de filocatolicismul lui Petru Movilă, dar îl justifică prin atitudinea antiprotestantă, devenită actuală în urma apariției Mărturisirii Ortodoxe a lui Chiril Lucaris, patriarh cu vederi protestante.

Unii teologi neuniți încearcă să invoce diverse argumente spre a demonstra că *Mărturisirea Patriarhului Chiril Lucaris* nu e autentică. S'a publicat pe când trăia

Lucaris. A apărut în două ediții și el n'a afirmat că nu-i aparține. Toți episcopii orientali contemporani îl combat vehement, ca pe autorul Mărturisirii. Încercarea tardivă de a rastălmăci realitatea istorică, este doar un gest palid de a spăla rușinea de pe obrazul unei înalte fețe bisericesti.

Iosif E. Naghiu

† **Dr. Valentin Poruțiu.** În timp ce Blajul prăznuia semicentenarul morții Mitrop. Vancea, la Turda exilului său își dădea obștescul sfârșit Dr. Valentin Poruțiu. Boala necruțătoare care-l chinuia de câțva timp i-a curmat firul vieții pe neașteptate, lăsând jale mare în mijlocul familiei sale și în rândurile prietenilor, și un gol greu de umplut în viața publică românească.

Descendent dintr'o veche familie de preoți uniți, din care nouă generații au slujit altarul Domnului, ilustrul decedat s'a născut în anul 1883. Studiile și le-a făcut la Cluj, Budapesta și Viena, îmbrățișând cariera de avocat. În anul 1918 a intrat odată cu armata desrobitoare în Cluj, pentru ca apoi să fie numit primul prefect român al județului Cluj. Caracter de fier, om muncitor, statornic în principii, Valentin Poruțiu a fost unul dintre cei mai de seamă economiști și luptători politici ai neamului nostru.

Sub înfățișarea mândră de senator roman, el purta un suflet creștin de rară distincție și o inimă de mare bunătate. Omenia lui adâncă și blândețea proverbială nu l-au împiedecat în a desfășura, mai ales pe teren social-economic, o muncă din cele mai rodnice și mai binefăcătoare. Mare român și creștin practicant, Valentin Poruțiu, primcuratorul bisericii noastre din Cluj și vicepreședintele comitetului central al Agrului, a fost o podobă din cele mai alese ale Bisericii noastre.

Solemnitatea înmormântării, prin porțiile deosebit de impunătoare, prin ma-

rea mulțime a participanților reprezentând toată elita neamului, a fost și ea o impresionantă mărturie despre locul înalt pe care defunctul l-a avut în viața publică românească și în inimile prietenilor.

Serviciul funebru a fost pontificat de I. P. S. Sa Dr. Valeriu Traian Frențiu, Adm. Apostolic, asistat de Il. Sa Dr. Victor Macaveiu, vicar general, pâr. Ioan Agârbiceanu, canonic, pâr. Poruțiu, Romonțan, Dr. Dumitru Manu, Dr. Eugen Popa, Dr. Coriolan Sabău, Mureșanu și de pâr. Dr. Septimiu Todoran și Dr. I. Vesa, prof. de teologie în Blaj, ca diaconi. Răspunsurile au fost date de corul teologilor din Blaj, condus de pâr. Ioan Florea, prof. de teologie. Panegiricul l-a rostit Il. Sa Dr. Victor Macaveiu, vicar general. În numele prietenilor a vorbit dir. „Unirii“ d. Dr. Augustin Popa. Au mai vorbit: pâr. Ioan Agârbiceanu, Dr. I. Comșa, d. Dr. Valer Moldovan, pâr. Ramonțan ș. a. La înmormântare a luat parte lumea de elită a Ardealului, în frunte cu d. Iuliu Maniu, Mihai Popovici ș. a. Indureratei familii îi exprimăm și pe această cale sincerele noastre condoleanțe. Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii! (V.)

Știri mărunte

Cuvântul Sf. Părinte. La începutul acestei luni Sf. Părinte a rostit la radio Vatican o cuvântare în limba portugheză. Prilej pentru aceasta a fost cea de a 25-a aniversară a apariției Maicii Domnului la *Fatima* (Portugalia). Vicarul Domnului a legat de suflet ascultătorilor săi, între altele, să aibă încredere în Impărăteasa cerurilor și să-i urmeze poruncile și pilda vieții. În rugăciunea de încheiere a implorat dela Preacurata mijlocirea unei păci întemeiate pe dreptate, adevăr și milostenie: Pax Christi in regno Christi.

Distincție. Pâr. *Laurențiu Moisin*, parohul român unit al Câmpiei, a fost distins de arhiepiscopia romano-catolică de București cu titlul de *consilier eclesialic honoris causa*, primind totodată și dreptul de a purta brâu violet. — Felicitările noastre!

„Biserica Greclor“ din Blaj a fost consacrată. Mulțumită stăruințelor neobosite ale pâr.

mune³). Episcopii au și dat dovadă de o superioară înțelegere a momentului istoric. Ei au știut să se supună imperativelor naționale. De aceea, în acea suplică, episcopul unit dela Blaj cerea, alături de cel ortodox, egală îndreptățire pentru clerul și poporul ortodox din Ardeal. La punctul 3 al cererii se nota:

„Clerul națiunii de religie orientală, fără distincțiune dacă este sau nu este unit întru toate ale credinții cu Roma, precum este nobilimea și plebea dela orașe și sate, toate aceste clase de locuitori să fie considerate și tratate întocma ca și clerurile, nobilimea și plebea celorlalte națiuni, și să se bucure de aceleași drepturi“⁴).

Din această solidarizare a urmat o apropiere între cele două biserici, care a dus la sporirea puterii de rezistență a neamului.

³) O scrisoare din arhiva mitropolitană din Blaj, publicată de Dr. Nicolae Lupu în revista „Blajul“ (1936, nr. 3-4, pp. 196-197), ne descoperă starea generală de spirit. Iată ce scria episcopului Ioan Bob, în 12 Mai 1791, Ignatie Darabant, episcopul de Oradea:

„Nu mă îndoiesc... că vei sta într'un gând și într'o lucrare cu neamul... Nu-ți prejeta dară Măria Ta, a te înțelege cu celalalt Arhieru, cu Molnar etc., deapre binele de obște, că... noi trebuie să ne cunoaștem sângele și să avem o înțelegere pentru ferirea neamului, după ce ne aflăm într'u atâta asuprire de toți, ocară și izgoană“.

⁴) G. Barițiu, *Părți alese din istoria Transilvaniei*. Vol. I. Sibiu, 1889. P. 539.

G. Barițiu a caracterizat astfel momentul istoric: „Un alt bine mare pozitiv a mai rezultat din acea petițiune colectivă, că Românii de ambele confesiuni, trecuți prin școale, li s'a dat ocaziune de a se apropia unii de alții, au început a le cădea la mulți solzii de pe ochii sufletesti. Episcopul Gherasim, în lipsă de un actuaru bun, cunoscător de limba latină și de cele trei ale patriei, a chemat și aplicat în cancelaria sa pe Aron Budai, de confesiune unită, care se afla și în serviciul statului la tezaurariat; iar după moartea episcopului Gherasim, tot acel Budai a purtat afacerile diecesei ca secretar și în zilele episcopului Vasile, până la 1843. Fostul odinioară director al școalelor gr. răs. ortodoxe Radu Tempea (autor al gramaticii) mergea pe la Rusalii cu familia sa la episcopul din Blaj și dintre Blăjeni veniau la Sibiu, ceea ce nu a plăcut la locurile mai înalte, că se temeau de conspirațiuni“⁵).

Un moment similar am avut în 1848. La adunarea din 3/15 Mai, poporul românesc de ambele confesiuni s'a înfrățit în destin, uitând de tot ce putea să-l despartă; iar în fruntea mulțimilor s'au găsit amândoi episcopii români: Ioan Leményi dela Blaj și Andrei Șaguna dela Sibiu. Al. Papiu Ilarian a fixat ast-

fel climatul spiritual în care s'a ținut adunarea:

„Această frățietate a poporului de ambe confesiunile, care înfloresce între Români fără scăderea uneia ori celeilalte confesiuni — aduse și pe străini la mirare, și dete exemplu strălucit și clerurilor de ambe riturile, cum au de a pune la o parte pentru totdeauna certele religioase, când vine la mijloc cauza comună a națiunii. Această purtare adevărat națională a poporului român îi făcu și pe episcopi ca să se înfrățescă și ei, — așa duminică după s. liturgie episcopii Ioan Leményi și Andrei Șaguna, ieșind în mijlocul zecilor de mii, mărturisiră că „sunt frați, nu din vre-o făfărie, ci frați în Hristos, frați români, frați cari provoacă pe tot Românul a uita orice neplăceri trecute și a se privi cu toții de frați, precum sunt ai lor episcopi“⁶).

Și nu se poate găsi mai bun exemplu de superioară înțelegere a rosturilor neamului, decât în colaborarea mitropolitului Alexandru Șterca Șuluțiu dela Blaj cu Andrei Șaguna dela Sibiu pentru apărarea cauzei naționale, în conferința națională dela Sibiu din 1/13 Ianuarie 1861, sau în cea regnicolară din Alba-Iulia din 11 și 12 Februarie 1861. Celebre sunt inspiratele cuvinte ale mitropolitului Șuluțiu, rostite în adunarea dela Sibiu.

⁶) *Ist. Rom.*, II, 207-208.

⁵) *Ist. Transilvaniei*, I, 544.

Iuliu Busoiu paroh I Blaj și protopop districtual, precum și ajutorului neprecupețit ce i-a fost dat de **P. Vasile Cristea**, preot II, și de Curatorul bisericesc, biserica parohială, cunoscută sub numirea de „Biserica Grecilor”, fiind radical reparată și foarte frumos zugrăvită (de prof. pictor Marian) a fost consacrată Dumineca trecută de **I. P. S. Valeriu Traian**, împreună slujitori având pe păr. Dr. Victor Macaveiu prepozit capitular, păr. Moldovanu, canonic și referent tractual, și alți frați întru Domnul. Actul sfânt, cu dor dorit de enoriașii păr. Busoiu și Cristea, și de atâta altă lume din Blaj, a emoționat mult foarte numeroasa obștie binecredincioasă ce era de față.

Locale. Sâmbăta viitoare, de praznicul Intrării în Biserică a Maicii Domnului, va predica în catedrală păr. **Iuliu Maior**, canonic mitropolitan, iar Dumineca viitoare va predica păr. **Dr. Nicolae Lupu** dela Cancelaria Mitropolitană.

— De ziua numelui Maj. Sale **Regelui Mihail I** s'a slujit în catedrală, după sf. liturghie, un **Te-deum**, pontificând păr. **Victor Pop**, canonic mitropolitan, încunjurat de șase alți canonici mitropolitani, Au fost reprezentate și autoritățile locale școlare, administrative și militare.

Tragedia Franței. Agenția **Rador** (11. XI. 42) face cunoscut lumii comunicatul dela Cartierul General al Führerului: „Trupe germane au trecut linia de demarcație către Franța neocupată în dimineața zilei de 11 Noemvrie, pentru apărarea teritoriului francez împotriva iminentei operațiuni de debarcare anglo-americană în Franța de Sud. Mișcările trupelor germane decurg conform planului”. — Tot atunci se comunică oficios dela Roma că și trupele italiene au trecut linia frontierei dintre Italia și Franța neocupată, „pentru a asigura apăsarea coastelor Mediteranei”. — Mareșalul **Petaîn**, după cum se pracizează dela Berlin, „a protestat împotriva intrării trupelor germane pe teritoriul francez neocupat, prevalându-se de convențiunea de armistițiu”. Guvernul francez, pe de altă parte, a dat instrucțiuni, organelor în subordine, să nu opună nici o rezistență și să-și păstreze calmul și sângele rece.

Vorbind de profitul pe care urmăresc străinii să-l tragă din despărțirea Românilor în două confesiuni, enunță lapidar: „...ei (Românii) totuși sunt o carne, sunt un trup, un sânge, o națiune română, de care tocmai religiunea ne poruncește să ne lipim cu toată inima, cu eugete unite și cu unite inimi, și să ne silim a o ferici și a o sprijini cu toate unitele noastre puteri”⁷⁾.

Tot un moment de admirabilă colaborare pe plan național și cultural între cele două Biserici românești am avut în 1861, cu prilejul inaugurării „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român”. Mitropolitul **Șuluțiu** și cu acest prilej a dat dovadă de o înaltă concepție și o profundă atașare la cauza națională. **N. Iorga** a făcut o apropiere între evenimentul întemeierii „Asociațiunii” și momentul de înfrățire națională din 1848: „...precum se văzură alături amândoi episcopii români la actul de ctitorie al nației politice românești, tot alături stătură la actul de ctitorie al culturii neamului”⁸⁾.

Nu se poate uita nici spectacolul unic de frăție românească, oferit de adunarea jubilară a „Asociațiunii” din 1911 dela Blaj, când mitropolitul **Mihályi** al Blajului și **Ioan Mețianu** al Sibiului, s'au întâlnit pe același **Câmp** al libertății și unirii românești, iar mulțimile au uitat de deosebiri, după ce nu le înțeleseseră niciodată, și au văzut numai ceea ce adună și ne întărește... (Va urma)

7) T. V. Păcățian, *Cartea de aur*. Vol. II, p. 194 Sibiu, 1902.

8) N. Iorga, *Istoria bisericii românești*. Vol. II. Ed. II, p. 278. București, 1932.

Sporirea salariilor funcționarilor publici s'a făcut în Consiliul de miniștri din 3 Noemvrie c. și se prezintă în felul următor: Salariile de 3000 Lei lunar primesc 50%; cele între 4000-8600 primesc 40% dela 9300-14.000 sporul va fi 37-30%; între 14.700-25.000 Lei, 30-20%; dela 25.000-48.000 Lei, 20-10%; între 48.000-72.000 Lei, 10-6%. Totodată s'a mărit și ajutorul familiar. Acest spor este neimposabil, nu poate fi sechestrat, și se începe cu 1 Sept. c., primindu-se (precum se afirmă) deodată cu cel de pe Noemvrie c. — Așigderea s'a hotărât, ulterior, și majorarea tuturor pensiilor cu 20%.

Carnete de depuneri pentru noii născuți. Ideea aceasta i-a venit **Cassei Regionale de Avansuri** din orașul **Mlada Boleslav** (Boemia), care a luat inițiativa de a dăruți tuturor nou-născuților, din plasa centrului pomenit, câte un carnet de depuneri cu o bază de 10 kor. cehe. În scopul acesta s'a întocmit o listă de evidență, începând cu 1 Iulie 1942. Până acum numărul micuților cu astfel de carnete a crescut la câteva sute.

Orașul Nalcik ocupat de Români. Trupele române de munte, cari luptă la vest de Terek (Sovietia), au luat cu asalt orașul **Nalcik**, puternic întărit și dărz apărât. În interval de patru zile, trupele române-germane au nimicit în împrejurimile aceluia oraș mai multe divizii sovietice, au făcut peste 7000 prizonieri, au capturat, s'au distrus, 66 tunuri, 38 tankuri și alte materiale de războiu. Așa aflăm din comunicatul înaltului Comandament al Forțelor Armate Germane (29, X. 42).

Mulțumită publică. Cu ajutorul lui **Dumnezeu** și a oamenilor buni, biserica noastră din **Cheia** a terminat noul local de școală primară, care-i proprietatea sa. Mulțumind Celui de sus, ținem să mulțumim și generoșilor fii ai neamului nostru cari ne-au dat mână de ajutor: **Gen. Alex. Vălcu**, pref. jud., 38.000 Lei din partea județului; **d. I. Bagge**, consulul Danemarcei, 1100 Kg. ciment; **Dr. Valentin Poruțiu**, București, 36 Kg. cuie; **Gavril Laghiu**, Turda, 1400 Kg. var; **Miron Lupu**, notar și Slatul comunal, 45.000 Lei din partea comunei; **Zeno Spârchez**, inspector silvic, a dat permisiunea pentru exploatarea materialului lemnos; **On. Consiliu Admin. Industria de Lut, Câmpia-Turzii**, 2000 Lei. — Atotputernicul răsplătească înmiit tuturor binefăcătorilor! (**Vasile Dărăban-Gheran**, curator-primar; **Valer Mureșanu**, preot).

Aviz pentru cateheții școalelor primare. Intrucât manualele de cl. 5 și 6 primară s'au epuizat deja, frații preoți sunt sfătuiți să propună în toate 3 clasele superioare un singur manual: acela al clasei 7, iar anii viitori vor alterna, tot la toate 3 clasele, celelalte manuale. Cei ce întârzie cu comanda, riscă să nu mai primească nici pe acestea. Ediții noi nu s'au putut face încă, din cauza lipsei de hârtie. Comandată în Februarie a. c., ea încă tot întârzie și nu știm când va sosi. Se recomandă păstrarea manualelor vechi; copiii vor fi ținuți să le îngrijească. (**N. Brânzeu**)

† **Pr. Corneliu Bașiu** din, eparhia Lugojului, după o suferință lungă și grea, a încetat din viață la Lugoj în 16 Oct. c., într'al 58-lea an al vieții și 31 al preoției. — Fie-i partea cu cei aleși!

† **Pr. Teofil Gerasim**, paroh în pensie, a trecut la cele veșnice în 9 Noemvrie c., la Șeulia, în anul 96 al vieții, 56 al preoției și 57 al văduviei. — Odihnească în pace!

Asoc. Gen. a Românilor Uniți

Convocator

Membrii Asociațiunii generale a Românilor Uniți „Agru”, a Uniunii Mariane a Femeilor Române Unite „Umfru”, a Asociațiunii Studenților Români Uniți „Astru”, a „Operele Pontificale Misionare”, a „Uniunii Corurilor”, sunt invitați cu toată onoarea la

Congr

ce se va ține în Blaj, în zilele de 21 și 22 Noemvrie 1942, cu următoarea

Ordine de zi:

Sâmbătă 21 Noemvrie 1942 ora 15, în sala de conferințe a Liceului „Sf. Vasile”:

Ședințele plenare ale comitetelor arhiepiscopale și pe întreaga provincie mitropolitană ale asociațiilor convocate.
Sâmbătă 21 Noemvrie ora 17, în sala Nr. 24 din Seminarul Teologic:

Ședința I. administrativă a Congresului:

1. Rapoartele generale ale comitetelor.
2. Rapoartele casierilor. Proiectele de buget.
3. Exmiterea de comisiuni pentru:
 - a) rapoartele generale;
 - b) rapoartele casierilor și proiectele de buget;
 - c) înscriere de membri noi;
 - d) completarea comitetelor;
 - e) redactarea moțiunii.
4. Referatul dlui profesor **Dr. Augustin Popa**, cu subiectul „Din problemele de azi ale Agru-lui”.
5. Referatul dlui avocat **Dr. Ion Tenchea** despre „Situația juridică a Bisericii române unite în Statul Român”.

Sâmbătă 21 Noemvrie între orele 14-19, în catedrală și celelalte biserici vor sta la dispoziție preoți, pentru mărturisirea congresiștilor.

Duminecă 22 Noemvrie 1942 ora 8,30. Sf. Liturghie Arhierască în catedrală. Va predica părintele canonic **Ion Agârbiceanu**.

Duminecă 22 Noemvrie ora 11, în Palatul Cultural:

Ședința II. solemnă a Congresului:

1. Deschiderea Ședinței. Cuvântări.
2. Rapoartele comisiunilor de sub I. 3. a, b, c.
3. Completarea comitetelor.
4. Prezentarea și votarea moțiunii.
5. Inchiderea Congresului.

Duminecă 22 Noemvrie ora 17, în Palatul Cultural.

Festival pentru Serbătorirea părintelui ION AGÂRBICEANU:

1. Cuvântările reprezentanților diferitelor instituții și societăți.
2. Cântece populare: Corul Școlii Normale de Invățătoare, sub conducerea dnei prof. **Veturia Popa**.
3. „Scriitorul **Ion Agârbiceanu**”, — profesorul **Virgil Stanciu**.
4. „Odă la 200 ani dela unire” de **Ion Agârbiceanu**, recitată de **Vasile Streza**, student în teologie an IV.
5. „**Ion Agârbiceanu și Blajul**”, — profesorul **Gheorghe Biriș**.
6. „**Lăpușneanul**” de **Ion Agârbiceanu**, recitată de **Camil Halasu**, elev cl. VIII și.
7. Lectură din opera lui **Ion Agârbiceanu**, profesorul **Nicolae Comșa**.
8. Cuvântarea serbătoritului.
9. „Cuvine-se cu adevărat”, Corul mixt al Școalelor Normale de Invățători și Invățătoare, sub conducerea dlui profesor **Celestin Cherebețiu**.

Dr. Nicolae Brânzeu președintele „Operele pontificale Misionare din România”.

Dr. Alex. Borza vicepreședintele comitetului central al „Agru”-lui.

Livia Dr. R. Boilă prezidenta generală provincială a „Umfru”-lui.

Francisc Hubic președintele „Uniunii Corurilor”

Nicolae Negruțiu președintele comitetului arhiepiscopale al „Agru”-lui.

Emilia Hopârteanu prezidenta generală arhiepiscopale dimisionată a „Umfru”-lui.

Dr. Nicolae Pop președintele „Astru”-lui.